

Taxationen skulde, ifølge § 6, skee efter gangbar Priis, altsaa efter Salgsværdien. Ja, dette er rigtigt; det er ganske aabenbart, at, naar ikke Retfærdigheden skal sættes til Side, kan Gieren, der tvinges til at sælge, ikke erholde fuld Erstatning uden efter Salgsværdien. Den ærede Forslagsstiller har udtrykkeligt bemærket, at de blot moraliske Forpligtelser ikke kunne bringes ind med under Taxationen; ogsaa dette er fuldkommen rigtigt. Overalt falder det i Øinene, at, hvad man, ved at omtale Fæsteforholdene, saa ofte har betegnet ved Billigheds- og Humanitets-Hensyn, efter sin hele Natur og Oprindelse væsentligen knytter sig til Fæste-Besiddelsen; men, naar Fæstet skal opløses, og ved Afhændelse gaar over til Selveiendom, saa maa disse Hensyn, idetmindste ligeoverfor Staten, træde tilbage, navnlig naar Gieren tvinges til at sælge. Det er en Modsigelse at ville sige: Gieren har slet ikke været retlig forpligtet til at handle paa den eller den Maade; at den billige og humane Gier dog har handlet saaledes, er kun, fordi han har fundet sig bunden i sin Samvittighed ved en højere Lov end den borgerlige — og ligesuldt at paastaae, at deslige Hensyn ved tvunget Salg skulde tages i Betragtning. Dette har, som sagt, den ærede Forslagsstiller selv anerkjendt, og man kunde af ham heller ikke vente Andet. Men, saa aabenbart dette end er, saa er det paa den anden Side vist, at der dog gives en Maade, hvorpaa disse moraliske Forpligtelser, disse Billigheds- og Humanitets-Hensyn kunde faae deres Virkning ved Fæstets Overgang til Selveiendom, og hvorledes? naar Salget skeer ved frivillig Overenskomst. — Vi ville imidlertid blive staaende ved, at Bederlagssummen efter Lovudkastet findes ved Taxation. Det ligger nu i enhver Taxations Natur, at den altid har noget vilkaarligt. Ja, ved Gjenstande, som jevnlig gaae i Handel og Wandel, kan der have nogenlunde bestemte gangbare Priser; men hvor der er Spørgsmaal om en samlet Grundeiendom, om en Bondegaard med Tiliggende, er nødvendigvis enhver Taxation meget vilkaarlig, og jeg kan godt forestille mig, at mangen retsindig Gier vilde finde sig pinligt berørt ved at skulle

hengive sin Eiendom til Taxation, tildeels netop paa Grund af dennes store vilkaarlighed. Iøvrigt kan det og i Forbindelse hermed fortjene at bemærkes, at efter Lovudkastet skal i visse Tilfælde endog hele Godset være Gjenstand for Taxation, Noget, der dog af enhver Kyndig maa erkjendes for at være saare misligt og ligesaa vanfskeligt, som vilkaarligt; det skal nemlig efter § 47 finde Sted, hvor det gjælder om at bestemme den paa Gaarden hvilende Pantegæld. Men jeg skal tillade mig noget nærmere at betragte denne Taxation, fordi der her frembyder sig forskellige Momenter, som kaste et yderligere Lys over, hvor yderst vilkaarlig dog den hele Fremgangsmaade er. Ved Taxationen skal der blandt Andet ogsaa tages Hensyn til Fæstebaandet, eller som det hedder i Lovudkastets § 6, til den Formindskelse af Gaardens Værdi, der maa antages at flyde af Bestemmelserne i Placaten af 7de Juni 1806, hvilken Placat handler om Fæsteforpligtelsen med Hensyn til Selveier- og Arvefæstegaarde. Det følger af sig selv, at her selv ved Afhændelse af Bøndergaarde fra samlede Godser ikke kan være Tale om andet Fæstebaand, end det, der er hjemlet i den citerede Placat; thi naar en Bøndegaard skal sælges fra et samlet Gods, fremtræder den jo, og gjøres til Gjenstand for Salg, som enkelt Gaard, og altsaa vil Forringelsen i den Kjøbesum, der ved Salg kan erholdes, i ethvert Fald alene kunne beregnes efter det Fæstebaand, der ifølge hin Placat vil efter skeet Afhændelse paahvile Stedet som enkelt Bøndegaard. Det kan for Resten herved bemærkes, at der dog vel ogsaa kunde være at tage Hensyn til, at Fæstebaandet, ifølge Lovudkastets § 1, ikke skulde vedblive at hvile paa Gaarden længere end i 20 Aar efter Afhændelsen. Men det er overhovedet ikke vel muligt, endog blot med nogenlunde Sikkerhed at bestemme Indflydelsen af dette Moment paa Kjøbesummen for en Bøndegaard. Dette gjælder selv i saadanne Tilfælde, hvor Sammenligning vil kunne anstilles med Bøndergaarde i samme Egn, paa hvilke Fæstebaandet ikke hviler; thi Enhver seer jo let, at mangehaande forskellige Momenter foruden Fæstebaandet kunne indvirke paa Priisforholdet. Men hvor nu ingen saadan Sam-